

Centurioni Hrvatske pišu...

S. 25. IX. 1939.

Dragi prijatelju!

»Ja volim pobjedu! Jer znam da ako danas i uvijek pobedim, da će i konačna pobjeda biti pobjeda za novi život.« Dnevnik 22. IX. 1939.

»Bit ću s vama do svršetka svijeta.«

Evo Ti na početku ovih nekoliko redaka i nekoliko mojih misli, koje me salijeću za vrijeme najtežih časova u ovim danima, koji iziskuju mnogo snage i mnogo pouzdanja u milost Providnosti. Salijeću me te misli i kad se otrgnem od moje ratne kancelarije i pođem u okolna polja među dozrijevajuće kukuruze, među heljdu i repu naše kotline okruženu borovim obroncima visokih breгова. A ti divni breгови, na kojima tu i tamo izbijaju gole stijene ističu se vrhovi crkava, crkvice i kapela kao svjetionici nad uzburkanim morem, što se sleglo u kotlinu pod njima. Jedna se crkvice popela čak na jedan hrib visok preko 1.200 m i prozvala ga svojim imenom. Iz doline vidi se crkvice i toranj, na kojemu je križ. Križ svih naroda i plemena.

Volim te brebove, prijatelju, i lutam po njima, kad uhvatim što god vremena. Divni su i onda, kad ih obasjava sunce svojim zlatnim trcima i onda, kad se nad njih nadviju tamni oblaci kao i onda kad uz njih i preko njih kovitlaju guste slovenske magle. Volim ih, jer su na njima podignuti domovi moga Kralja i u koji god uđem uvijek nađem i sebe samoga, svoju dušu. Sve mi je gotovo tuđe, i ljudi i domovi, ali ti domovi na bregovima su i moji.

U svim dosadašnjim krajevima nalutao sam se po bregovima kadkad sa po kojim drugom, a najčešće sam. U B. sam bio kao preporoden, kad sam (nakon mjesec i pô) ušao u crkvu Navještenja. Obradba i umjetnine dočaravaju Ti sve one prizore iz Evandjelja, koji Ti mogu dati i daju pobudu da prikupiš snagu za mnoge teškoće. Nisam bio mnogo u toj crkvi, nekoliko puta, nisu mi prilike i logor dozvoljavale, ali ipak sam u njoj izmolio i stekao mnogo snage.

Na putu, kad smo se vraćali sreo me Merz. Sa svojim vedrim iako ozbiljnim crtama. Sreo me u času, kad sam bio iscrpljen duševno i tjelesno. Duševno zbog tada još nejasnih vijesti iz banovine Hrvatske! Hrvatske!!! i zbog atmosfere našeg naglog odlaska sa logora, koji je trebao trajati pedeset dana. Bilo je to iznenađenje i radost i pobuda u času slabosti. Šta put! Izdržao sam ga bez odaha i ako sam u R. u vagonu ležao 15 minuta skoro bez svijesti. U L., malo mira, 2 dana! A tada, priljev rezervista. Bio sam zaokupljen poslovima i nisam mogao da mislim ništa ali su mi zato oči mojih kadrova izražavale ozbiljnost i zabrinutost pred onim, što nas čeka i što bi moglo doći. Tek drugu večer, kad sam oko jedanaest sati izašao iz kancelarije i obučen svalio se na postelju, počeo sam da mislim i mislio sam do jutra, kad me opet zahvatio vrtlog rada. Bila je magla, kad smo izašli na krug, još je bio sumrak. Po ratnim jedinicama. Prozvao sam one, koji će biti u mojoj četi i stao sam među njih. Komanda »Mirno«. Ima nešto čudnog u komandi, kad je izrečena u sudbonosnim časovima. U časovima, koji mogu da dijele zauvijek. A kad smo krenuli prolomilo se ciuk ili bolje zvuk i kadrova i slovenskih fantova. Krik života. Tada sam se i ja snuždio na čas. Ali ja osim rada nikad nisam ništa imao u životu lijepa. Mogu li što da izgubim? Odgovor je bio »ne«. Tijelo je za mene i onako teret, a za dušu? Moj Kralj bit će milostiv.

Bili smo u L. Bit će to dani u mojoj uspomeni, koje neću nikad zaboraviti. Fant su dolazili kao ovce u tor... No ništa nije moglo da zadrži te ljude u

ono malo zadnjih časova, već se sve razbježalo k ocu, k majci, sestri, ženi i dražoj samo moji kadrovcji ostajali su kao tužni kipovi među razapetim šatorima i čekali sudbinu. Ja sam letio i obilazio, da svima koliko mogu budam na uslugu, da svima olakšam položaj. Moram i ja, kao i ti reći, da se ne hvališem ali želim, da ti izložim situaciju. Pisati nismo znali kako i kuda. A u onoj žurbi možda ne bi bilo ni svrhe. 9 na večer iznenada smo krenuli, naprijed u prvi sumrak... U dva ili tri sata došli smo u V. i polijegali kao klade po mahovini u šumi. Ja ne znam da li sam mislio, pa sam zaboravio što sam mislio ili nisam ništa mislio. Čio dan odmor. Na večer opet napred. Kuda? Pravec je bio S. Y., ali je bio predalek put za jednu noć. Ipak, kad je sunce chasjalo šljemove, obasjalo ih je u S. Y. i pod njima umorne iscrpljene ljude i konje. Prospavao sam na travi dva sata i umjesto ručka pošao na riječicu da se okupam.

S. Y. — Ne mogu se potužiti na život ovdje lijep je, s koje ga god strane uzmeš, osim mojih bubrega i mjehura to će mi biti uspomena sa ovo-godišnjeg logora.

Kako sam ti prije rekao kraj je lijep. Iskoristio sam prvu priliku da podem u crkvu dom moga Kralja-Radnika i sada ga pohađam skoro svaki dan. Prošli petak sam se ispovijedio i pričestio i u nedjelju opet. Nakon dva i po mjeseca...

Danas o podne pošao sam malo poslije objeda u šetnju. Kuda? Već odavno me privlačila jedna crkvice na nedalekom briježu okružena borovom šumom. Pošao sam kroz polja, preko šume bez puteva. Jedna mala staza vodila me i konačno sam ugledao konture jedne kuće i crkve. Mali fantić izašao je preda me i nekako me čudno gleda. Raspasao sam se i raskopčao okovratnik, a opasao sa nožem i brovingom objesio o rame. Pitam ga kakova je to crkva. Odrvatio mi je da ne »ve«. Slegnuo sam ramenima i pošao prema ulazu. Zaključan! Obišao sam crkvu i tada se jedan mali javio ispod zida sitnim glasićem. »Očka, jen vojak je tuki.« Opazio sam ga kolima i upitao za oca, koji je naskoro izašao iz podruma. Pitam ga, je li zvonar (slovenski, jer sam u onih par mjeseci naučio perfektno). Kaže da jest. Jedno mlado djevojčce plavokoso i plavooko donijelo mi ključ i tako sam prodro u Njegov Dom. Ali to je zapravo Njezin dom. Slučaj ili Providnost! Ja kažem Providnost. Marija Pomoćnica kršćana. Kako sam se osjetio lagodno u tom inače hladnom domu. A ipak, kako mi je bilo toplo i drago u duši, što sam baš danas došao u Njezin dom. Dom Marijin.

Ima već nekoliko dana, da sam nekud veseo. Čak ni vijest da mi je mama bolesna, što mi je donio iz Zagreba jedan zagrepčanin nije na dulje vrijeme mogla da me rastuži. (Moji mi se ne javljaju cio ovaj mjesec.) Danas sam primio Tvoj list. Hvala Ti. Hvala Ti za to pismo što si mi ga uputio, a za tvoj rad platit će Ti jednog dana Krist Kralj i Krist-Radnik. On Ti već i sada plaća dajući Ti svoj blagoslov za Tvoj rad. On će Ti dati i snage da započeto djelo dovršiš do kraja koliko Ti je namijenjeno i koliko ćeš moći. I opet Ti kažem radi, radi i moli, moli i radi. Nikad nisam u civilu mogao da procijenim moć i blagodat molitve kao sada, kad su mi vezane ruke za rad u našim katoličkim redovima. I ako ne molim po programu, jer me drugi program sprečava, ali molim ipak često i uvijek. Nije li cio život molitva, ako je posvećen Njemu.

Hrvatsko radništvo treba da moli, ako želi da postigne svoje ciljeve. Veseli me da mnogo radiš. Daj Bože snage i za više, a ja sam i onako još u odlasku sve svoje teškoće, koje su i prešle ondašnje predmijevanje posvetio za naš rad. I svu ovu skoro Golgotu posvetio sam našim mladim radnicima. Za uspjeh Kraljevstva Kristova među našim hrvatskim radništvom.

Kad ga promatram iz sadanje perspektive pun sam optimizma, prijatelju! Ne zbog tvoga pisma i zbog Tvoga uspjeha na kojem Ti od srca čestitam, nego zbog toga, što naše radništvo u svojoj biti nije tako pokvareno i rastrovano kako se to misli.

Ne mogu da Ti pišem ovih nekoliko redaka, koji su i na brzu ruku sklepani u obliku novina, kao što ti činiš; možda drugom zgodom. Ne odgovaram Ti po nekom redosljedu. Moji su dečki dobro u glavnom svi. I drže se uz mene. Nisam im danas mogao... izručiti pozdrava jedno, jer sam tek kod

petrolejke u mojoj kancelariji pročitao Tvoje pisamce i zato što nisu samo u mojoj četi već su raštrkani po cijelom bataljonu, a ja sam morao da jurim na biciklu oko 7 km daleko po službenom poslu. Ali izručiti ću im i primiti će ga sigurno srdačno. Barem onih nekoliko mojih seljačkih pionira. Kasno je prijatelju, upravo stražar više »stoj« dež. oficiru, pa mislim da je vrijeme da prekinem i da opet drugom zgodom nastavim.

Dečkima svima izruči moje pozdrave. Naročito našim mladim radnicima, a najviše prionirima.

Pozdravi mi tateka i njegove mustače, mamu sa kuhačom. Služi li ih zdravlje? Ja se nadam.

Izruči također pozdrav braći i nevjesti kao i Tvom Dragecu. Je li sada zadovoljan ili se još uvijek prepire? Vječni nezadovoljnik.

Stvarno pisao sam onaj list sa malo uzbuđenja i možda si se smijao, kad si ga čitao, ali ima ljudi jačih živaca nego što su moji, pa časovima popuste.

Ako sam Ti pisao odveć sitno ovaj list piši mi što prije da Ti slijedeći ne napišem još sitnije.

Želio si nešto za dečke, da im napišem no vjeruj mi da nemam dovoljno koncentrirane misli, a da bih mogao napisati nešto sadržajno. Možda drugom zgodom i dok ih upoznam. Ideš li štogod s njima u Remete do naše Gospe, na Merzov i Cepulićev grob. Katkad me spopada nostalgija za našim Mirogojem, koji je zbog onih, koji su na njemu draži i ljepši od ikogoj šetalista. Da li ste imali duhovne vježbe ili obnovu. Sada već možeš pomišljati na Božićne duhovne vježbe, možda ste štogod i odlučili u tom pogledu. Ako ne bi bilo — kao lane za Božić — pučke kuhinje, onda nastoj, da bismo za Božić imali duhovne vježbe na Jordanovcu. Na Badnjak se već ne radi, pa bi se moglo otići već u oči Badnjaka, zatim je Božić i Štefanje, tri dana. Ja bih istina malo zakasnio, ali bi me veselilo, da vas sve gore nadem.

Molim te još da sada pa dalje naša korespondenca bude što češća i što življa. Javlaj mi se za sada na adresu, na koju si mi se i ovaj put javio. U koliko bude promjena neće biti od bitnog značaja za primanje pošte.

Javit ću ti opet i to kad ćeš mi moći, u koliko ja prije toga ne dođem sam, poslati nešto naših časopisa K. T. i slično. Za sada nemoj, jer se nadam, da ćemo se vratiti u L. ovih dana.

U svim pismima javi uvijek opširno o radu kao i ovaj puta.

Molim te još interesiraj se kako je kod mene kod kuće. Nešto mi se čudno čini.

Ako raspolazeš sa nekoliko dinara, ja bih te molio, jer sam »švarc«.

Još jednog želeći ti mnogo uspjeha u radu srdačno te pozdravlja sa sa našim

Krist Kralj

tvoj

... g...